

ВІДГУК
офіційного опонента — доктора педагогічних наук,
професора кафедри теорії та історії музичного виконавства
Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського
Юника Дмитра Григоровича
на дисертаційну роботу Яремчука Ярослава Леонтійовича
«Формування умінь імпровізації у майбутніх викладачів баяна-
акордеона в процесі інструментально-виконавської підготовки»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 — Освіта/Педагогіка
за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Аналіз тексту дисертаційної роботи Яремчука Ярослава Леонтійовича та опублікованих ним наукових праць уможливило представлення розгорнутої характеристики основних результатів дослідження та визначення відповідності дисертаційної роботи «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії».

1. Актуальність обраної теми дисертації та її зв'язок з науковими планами, програмами та темами.

Сучасні виклики, поставлені суспільствами розвинених країн світу щодо підготовки креативних, компетентних та конкурентоспроможних педагогічних кадрів, обумовлені стійкою тенденцією, спрямованою на модернізацію мистецької освіти всіх рівнів. Значущим чинником цієї тенденції є стратегічна спрямованість мистецької освіти на формування умінь імпровізації у майбутніх викладачів баяна-акордеона в процесі інструментально-виконавської підготовки. З огляду на вищезазначене, тема дисертаційного дослідження Яремчука Ярослава Леонтійовича є актуальною.

Актуальність дослідження підтверджується також тим, що дисертація є складовою плану науково-дослідної роботи кафедри інструментального та оркестрового виконавства факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Національного педагогічного університету

імені М.П.Драгоманова з проблеми: «Формування у викладачів баяна - акордеона умінь імпровізації в процесі інструментально-виконавської підготовки». Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол № від 27 лютого 2018 р.)

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, їх достовірність та наукова новизна.

Високий ступінь достовірності результатів дослідження Яремчука Ярослава Леонтійовича підтверджується теоретико-методологічною обґрунтованістю вихідних позицій представленої роботи, детальним теоретичним аналізом основних понять за темою дисертації.. Окрім цього, достовірність результатів дисертаційної роботи також обумовлена об'єднаним методологічним підґрунтям комплексного, інтегративного та смислового підходів, відповідністю теоретичних та емпіричних методів дослідження процесам досягнення мети та виконання поставлених завдань.

На основі аналізу науково-теоретичних основ актуальної проблеми мистецької освіти, а також проведеного емпіричного дослідження щодо ефективності запропонованої методичної моделі Яремчук Ярослав Леонтійович розробив і упровадив сукупність авторських методів, засобів і прийомів для формування умінь імпровізації у майбутніх викладачів баяна-акордеона в процесі інструментально-виконавської підготовки.

Дисертаційна робота ґрунтується на розгалуженій джерельній базі (дисертаційні дослідження, автореферати, наукові статті у фахових вітчизняних та зарубіжних виданнях, матеріали науково-практичних конференцій, семінарів, колективні та одноосібні монографії тощо), яка містить багатоаспектні підходи, різноманітні ідеї та погляди щодо сутності та специфіки досліджуваної проблеми. Багатоаспектність та розгалуженість джерельної бази свідчить про належний рівень

обґрунтованості наукових положень, отриманих результатів та практичних рекомендацій щодо формування умінь імпровізації у майбутніх викладачів баяна-акордеона в процесі інструментально-виконавської підготовки.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що *вперше*:

- запропоновано ефективну методику формування умінь імпровізації у майбутніх викладачів баяна-акордеона в процесі інструментально-виконавської підготовки;

- розроблено критеріальний апарат та діагностичний інструментарій для перевірки стану сформованості умінь імпровізації у майбутніх викладачів баяна-акордеона в процесі інструментально-виконавської підготовки;

- обґрунтовано організаційно-методичну модель формування умінь імпровізації у майбутніх викладачів баяна-акордеона в процесі інструментально-виконавської підготовки тощо.

3. Значущість результатів дослідження для науки і практики.

Практична цінність одержаних результатів дослідження полягає у розробці та апробації методики поетапного формування навичок імпровізації у майбутніх викладачів баяна-акордеона в процесі інструментально-виконавської підготовки. Отримані теоретичні висновки й експериментальні дані можна використовувати для певної корекції та розробки методики формування умінь імпровізації музикантів у навчальних закладах різного рівня підготовки.

4. Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність встановленим вимогам щодо оформлення такого типу наукових праць.

Структура дисертаційного дослідження є логічною, послідовність розділів та підрозділів відповідає черговості виконання поставлених завдань, сформульовані висновки забезпечують завершеність роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів з висновками до

кожного з них, списку використаних джерел до кожного з розділів, загальних висновків та додатків.

У *Вступі* на основі розкритої актуальності проблеми дослідження точно й виважено сформульовано науковий апарат дисертаційної роботи, окреслено мету, поставлено основні завдання, конкретизовано теоретичні та емпіричні методи дослідження, визначено наукову новизну, а також теоретичне та практичне значення дисертаційної роботи.

У першому розділі — *«Теоретичні основи формування умінь імпровізації у майбутніх викладачів баяна-акордеона в процесі інструментально-виконавської підготовки»* — здійснено теоретичне обґрунтування означеної проблеми, розкрито сутність поняття «імпровізація» у науковому дискурсі та особливості формування умінь імпровізації у майбутніх викладачів баяна – акордеона.

У цьому (першому) розділі доведено, що імпровізаційні уміння складається з упорядкованого ряду операцій. Вони мають спільну мету і готовність застосовувати їх у варіативних ситуаціях. Враховуючи, що загальним об'єднуючим елементом умінь є дія, а також етапи виконання дій, навчання імпровізацій передбачає:

- дії з первинного засвоєння інформації (рівень початкового теоретичного осмислення);
- дії щодо наступного застосування конкретних знань (рівень виконавського здійснення того, що було попередньо проаналізовано);
- дії щодо засвоєння загальних способів діяльності (рівень вільного музикування з демонстрацією імпровізаторських здібностей).

У другому розділі — *«Методичні засади формування умінь імпровізації у майбутніх викладачів баяна-акордеона в процесі інструментально-виконавської підготовки»* розглянуто зміст та структуру імпровізаційних умінь майбутніх викладачів баяна-акордеона, провідні науково-методологічні підходи, спеціальні педагогічні принципи

та необхідні для ефективного навчального процесу педагогічні умови; запропоновано авторську організаційно-методичну модель, яка складається з трьох блоків — методологічно-цільового, процесуально-змістового та структурно-результативного.

У цьому (другому) розділі доведено, що завдяки психомоторному компоненту у майбутніх викладачів баяна-акордеона в процесі активного музикування розкриваються творчі здібності. Так, сенсорний елемент передбачає психологічну готовність музиканта до реалізації внутрішньо-слухових уявлень, активне використання різних видів самоконтролю під час імпровізації. Натомість моторний елемент включає комплекс професійних виконавських умінь і навичок, які дозволяють музиканту пристосувати свій виконавський апарат (на основі регуляції його м'язового тону) до різних ладо-тональних, фактурно-жанрових стилів музики з урахуванням її просторово-часових умов. Підкреслюється, що для творчого імпровізаційного процесу провідного значення набуває креативний компонент. Він характеризується здатністю до продуктивної творчої музичної діяльності та розкриттям творчих якостей студентів у процесі інструментально-виконавської підготовки. Креативний компонент передбачає, насамперед, здатність до самостійної творчої інтерпретації музичного твору і розвиток музично-творчого мислення, які стають основою для формування імпровізаційних умінь. В сукупності визначені компоненти забезпечують ефективне формування імпровізаційних умінь.

У третьому розділі — *«Дослідницько-експериментальна робота з формування умінь імпровізації у майбутніх викладачів баяна-акордеона в процесі інструментально-виконавської підготовки»* описано результати діагностики сформованості умінь імпровізації у майбутніх викладачів баяна/акордеона та теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено авторську методику формування означених умінь.

Слід позитивно відмітити представлену Яремчуком Ярославом Леонтійовичем авторську поетапну методику формування умінь імпровізації у майбутніх викладачів баяна-акордеона в процесі інструментально-виконавської підготовки, де:

- перший етап (аналітичний) спрямовується на становлення когнітивної основи формування умінь імпровізації, глибоке розуміння структури музичного матеріалу, що в подальшому дозволяє свідомо використовувати ці знання в процесі імпровізування;

- другий етап (практико-діяльнісний) спрямовується на вдосконалювання умінь застосовувати набуті знання в практичній роботі, розвивати психомоторну координацію, а також на закріплення інформації формуванням критичного мислення та самостійності;

- третій етап (імпровізаційно-творчий) спрямовується на розкриття творчого потенціалу студентів, їх самостійності, на розвиток креативного мислення та фантазії.

5. Повнота викладу результатів дисертаційної роботи в опублікованих працях.

Наукові положення та висновки дисертаційної роботи Яремчука Ярослава Леонтійовича достатньо повно відображено у 5 одноосібних публікаціях, 2 з яких надруковано в провідних фахових виданнях України з педагогіки, 1 – у міжнародному науковому виданні, 2 — у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

6. Дискусійні положення/зауваження до дисертації.

У дисертаційній роботі Яремчука Ярослава Леонтійовича є певні недоліки, що викликають зауваження дискусійного характеру.

1. У дисертаційній роботі досить повно викладено теоретико-методологічне підґрунтя дослідження обраної проблеми. Проте, варто було б висвітлити напрями творчого втілення прогресивних зарубіжних методик формування умінь імпровізації у майбутніх викладачів

баяна/акордеона в процесі інструментально-виконавської підготовки.

2. Не викликає сумніву висунута автором дисертаційного дослідження теза, що застосування синергетичного підходу дозволяє вибудувати індивідуальну траєкторію і темп навчання, коригувати дії студента, сприяючи його саморозвитку. Втім, питання коли і як доцільно застосовувати такий підхід залишилися відкритими.

3. У дисертації зазначається, що «сенсорний елемент передбачає психологічну готовність музиканта до реалізації внутрішньо-слухових уявлень, активне використання різних видів самоконтролю під час імпровізації» (с. 131). Виникають питання:

- Хіба може сенсорика баяніста/акордеоніста забезпечити таку психологічну готовність?

- Якщо автор стверджує, що може, то яке змістове наповнення має поняття «сенсорний елемент»?

4. Автором дослідження вірно вказується на те, що навчання є динамічним процесом і «постійно змінючись вимагає від викладача адекватної адаптації до нових умов» професійної діяльності. Натомість, у дисертації відсутня інформація стосовно його підготовки до адаптаційного процесу.

5. Без сумніву, представлена авторська трьохетапна методика формування умінь імпровізації у майбутніх викладачів баяна/акордеона в процесі інструментально-виконавської підготовки заслуговує схвальної оцінки. Разом з тим, на нашу думку, деталізація прийомів швидкої побудови музичних образів надала б їй ще більш практичної значущості.

У цілому, викладені зауваження не зменшують теоретичного та практичного значення результатів дисертаційної роботи, до того ж, окремі з них можуть бути враховані у подальшій роботі автора.

7. Загальні висновки.

Отже, дисертаційна робота *«Формування умінь імпровізації у майбутніх викладачів баяна-акордеона в процесі інструментально-виконавської підготовки»* є самостійною, завершеною науковою працею, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог щодо оформлення дисертації» (zareєстрованого в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2017 року за № 155/30023), а також відповідає вимогам пунктів 9–18 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167), а її автор — **Яремчук Ярослав Леонтійович** — заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 — Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

24.06.2024 р.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри теорії та історії
музичного виконавства Національної
музичної академії України
імені П. І. Чайковського

Д. Г. Юник

Проректор з наукової роботи
Національної музичної академії
України імені П. І. Чайковського

А. Я. Скорик

Д. Г. Юник
Підпис *А. Я. Скорик*
Засвідчую: в.ч. начальник загального відділу
Національної музичної академії
України імені П. І. Чайковського